

STRUENSEE - MAGT OG MENNESKER I OPLYSNINGSTIDEN

Oplysningstiden kalder man den periode, der strækker sig fra slutningen af 1600-tallet og som varer indtil slutningen af 1700-tallet. I Danmark dækker oplysningstiden primært perioden i anden halvdel af 1700-tallet. Her dominerede troen på menneskelig fornuft, og man bevægede sig væk fra religionen og Bibelen.

I Oplysningstiden var bibelens ord ikke længere det afgørende, men man skulle i stedet prøve at finde forklaringerne i videnskaben. Nøgleordet i oplysningstiden var fornuft, og man ønskede at fornuften skulle udbredes til befolkningen så befolkningen blev mere oplyste.

Struensee og oplysningstiden

Oplysningstiden kom for alvor til Danmark gennem Christian den 7.'s livlæge, Johann Friedrich Struensee. Det skete efter, at kong Christian den 7.'s havde været på sin store Europarejse i 1768-69, hvor Struensee var med som kong Christian den 7.'s livlæge. Christian den 7. var psykisk ustabil, og var ofte utilregnelig og uegnet som konge.

Struensee var det vi kalder oplysningsmand. Han var begejstret for de mange ideer, som oplysningstiden var præget af. Han skrev en del af sine egne tanker ned, men i Danmark havde vi det, vi kalder censur. Censur betyder, at man ikke må skrive lige, hvad man vil, men at det man skriver skal godkendes, inden det må offentliggøres og publiceres. Det betød, at Struensee ikke kunne skrive, hvad han ville.

Tilbage i 1700-tallet blev Danmark betragtet som et tilbagestående land. Det skyldtes blandt andet den meget strenge censur, som var normal for et enevældigt kongerige. Inspireret af oplysningstiden ønskede Struensee således et opgør med censuren, så man i Danmark havde frihed til at skrive, offentliggøre og publicere, hvad man ville.

Indførelse af trykkefrihed

Efter kongens store europarejse havde Struensee vundet kongens tillid, og Struensee trådte til og bestemte i stedet for kongen. Det betød, at Struensee faktisk regerede (det vil sige tog de beslutninger som kongen normalt tog) i perioden 1769-72. I perioden 1769-72 skrev Struensee omkring 2000 nye love, der var inspirerede af oplysningstidens tanker. Af denne grund udarbejdede Struensee i 1770 den såkaldte trykkefrihedsforordning. Med den indførte han trykkefrihed til alle borgere i Danmark.

De over 2000 love indførte generelt bedre sociale forhold, mildere straffe, bestemmelser for bøndernes tvangsarbejde for godsejerne (hoveribestemmelser) og trykkefrihed (det modsatte af censur). De mange nye love gjorde at han fik mange fjender. Kongehuset mente han havde fået for meget magt, og godsejerne var bekymrede over de nye hoveribestemmelser, der indskrænkede godsejernes magt.

Struensee og Dronning Caroline Mathilde

Struensee havde i perioden et åbenlyst kærlighedsforhold til dronningen (Christians den 7's hustru), Caroline Mathilde. Da Caroline Mathilde var 15 år var hun kommet til Danmark fra England for at blive gift med Christian den 7. Christian den 7 var dog ikke interesseret i hende, og som årene gik indledte hun og Struensee et forhold til hinanden.

De mange fjender Struensee fik i perioden 1769-72 gjorde at Struensee blev anholdt i 1772. Han blev dømt til døden.

Den officielle grund til anholdelsen og dødsstraffen lød på majestætsfornærmelse på grund af Struensees forhold til dronning Caroline Mathilde. Men anholdelsen og henrettelsen skyldtes i højere grad, at Struensee havde fået for meget magt og man derfor ønskede ham fjernet.